

I RISMARENS UTKANT

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom fastigheten
Kungs Starby 2:16, Vadstena stad och kommun, Östergötland

Arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3067

ÅSA BERGER

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Undersökningsområdet från NV.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2017

Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens. Licens texten finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv> eller genom att skriva till Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

I RISMARENS UTKANT

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom fastigheten
Kungs Starby 2:16, Vadstena stad och kommun, Östergötland

ÅSA BERGER

Arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3067

SAMMANFATTNING

Inför byggnation av ett bostadshus i ett fornlämningsrikt område strax söder om Vadstena utförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning i

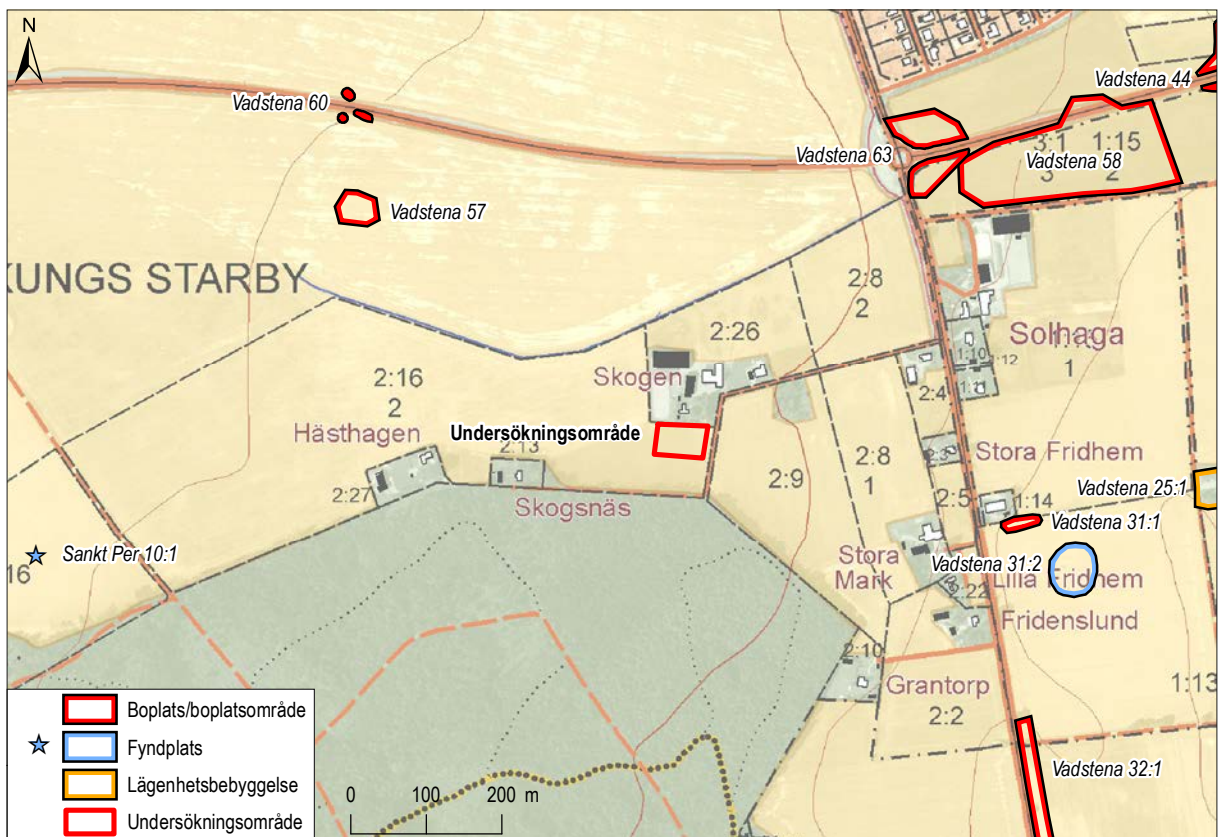
form av schaktningsövervakning. Inget av antikvariskt intresse påträffades inom den aktuella ytan.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	7
UTFÖRANDE	8
RESULTAT	8
REFERENSER	9
Litteratur	9
Äldre kartor	9
ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER	10
BILAGOR	11
Bilaga 1. Schakttabell	11

Figur 1. Platsen för undersökningen på Terrängkartan, skala 1:50 000.

Figur 2. Undersökningsområdet och aktuella fornlämningar utmärkta på Fastighetskartan, skala 1:10 000.

INLEDNING

Med anledning av att en privatperson önskade bebygga den aktuella fastigheten med ett bostadshus samt tillhörande garage beslutade länsstyrelsen om en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning (Lst dnr: 431-12532-16). I närheten av den

aktuella platsen har en rad nya fornlämningar påträffats under senare år, bland annat i samband med utbyggnaden av Riksväg 50 förbi Vadstena (figur 1 och 2). Syftet med den arkeologiska undersökningen var att tillse att fornlämning berördes så litet som möjligt.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

I fulläkersbygden söder om Vadstena finns ett stort antal registrerade fornlämningar. Dessa utgörs framförallt av gravfält, gravar och ytfynd i åkermark. I samband med arkeologiska utredningar på senare år har även boplatzlämningar framkommit (Karlsson 2009). Många fornlämningar har förstörts vid jordbruksarbete i den intensivt odlade bygden och praktfynd från gravar har i vissa fall påträffats som lösfynd. Ornamnen talar för att bebyggelseenheter funnits sedan järnåldern och trakten utgör ett av Östergötlands tre förhistoriska centralområden.

Inom en radie av drygt 500 meter från den aktuella platsen finns ett flertal registrerade fornlämningar (figur 2) i form av boplatser (RAÄ Vadstena stad 31:1, 32:1, 57, 58 och 63) och en fyndplats för harts (RAÄ Vadstena stad 31:2). På den intilliggande fastigheten, 850 meter mot väster, har en stenxyxa av bergart påträffats (RAÄ Sankt Per 10:1).

Enligt det historiska kartmaterialet tillhör området byn Starby som var belägen cirka 1 kilometer nordväst om förundersökningsområdet (RAÄ Vadstena stad 51). Byn omnämns i skriftliga källor under 1300-talet första hälft. Senare under 1300-talet förvärvade klostret delar av byn för att slutligen äga hela egendomen. Efter reformationen blev Starby kungsgård och så småningom "Vadstena slotts ladugård" (Karlsson 2009). Den nu aktuella platsen ligger intill ett skogsparti som benämns Rismarken, detta nämns redan i Vadstena stads privilegier år 1578 och finns markerat i det äldre kartmaterialet. På en karta från 1700-talets början utgörs markslaget av tuvig enbäcke till bete och skogsmark (figur 3). Området användes som betesmark fram till mitten av 1800-talet då det odlades upp. På senare år har det åter fungerat som betesmark.

Figur 3. Undersökningsområdet utmärkt på kartan från 1700-talets början, skala 1:5 000.

UTFÖRANDE

Fältarbetet utfördes av en arkeolog under en dag i början av maj 2017. Arbetet bestod i att avlägsna matjordslagret inom de områden där byggnaderna var planerade inför gjutning av bottenplattor (figur

4). Schaktningen utfördes med en hjulgrävare med 1,5 meter bred skopa. Schakten mättes in och dokumenterades i text och bild.

Figur 4. Undersökningsområdet.
Foto från Ö.

RESULTAT

Två ytor banades av, den ena (1) var 80 m² stor och den andra (2) 210 m² stor och båda grävdes ned till 0,35-0,45 meters djup (figur 5). Ploglagret bestod av myllig lera och botten av ljusbrun, kompakt lera.

Enstaka tegel, porslin och glas fanns i ploglagret (bilaga 1). Inget av antikvariskt intresse påträffades i samband med schaktningen.

Figur 5. Schakt och undersökningsområde markerade på Fastighetskartan, skala 1:2 500.

REFERENSER

Litteratur

KARLSSON, E. 2009. *Fornlämningar i förbifarten. Ny sträckning av RV 50 förbi Vadstena RAÄ 21, 22, 23, 29, 30, 34 och 53, Vadstena stad och S:t Per socken, Vadstena kommun, Östergötlands län.* Östergötlands länsmuseum, rapport 2009:5.

Äldre kartor

LMS D91-13:1 Starby nr 1, S:t Pers sn
Östergötlands län
Ägomätning, utan årtal

LMS = Lanmäteristyrelsens arkiv

ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-12532-16
Arkeologikonsults projektnr:	2017:3067
Beställare:	Länsstyrelsen i Östergötlands län
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning, schaktkontroll
Utförande fältarbete:	Maj 2017
Län:	Östergötland
Landskap:	Östergötland
Kommun:	Vadstena
Socken:	Vadstena stad
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Projektledare:	Åsa Berger
Fältarkeologer:	Åsa Berger
Rapportansvarig:	Åsa Berger
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetssäkring:	Johan Blidmo
Undersökningsområdets storlek:	290 m ²
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs vid undersökningen

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schaktnr	Area m ²	Djup (m)	Beskrivning	Fynd	Anläggningar
1	80	0,35-0,45	0,35-0,45 m matjord med enstaka tegel, glas och porslin, därunder ljusbrun lera. Korsas av täckdiken.	-	-
2	210	0,35-0,45	0,35-0,45 m matjord med enstaka tegel, glas och porslin, därunder ljusbrun lera. Korsas av täckdiken.	-	-

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3067